

ARIPA FRÎNTĂ A POETULUI-JURIST NICOLAE BOGDAN*

Puținele lucrări literare și istorice, precum și imaginea lui Nicolae Popescu-Bogdan nu dispar în funinginea tragică a întunericului. O bună parte din condeierii de ieri și de astăzi ai cenaclurilor literare „Al. Vlahuță” și „Cicerone Theodorescu” nu l-au dat uitării pe cel ce a activat pe șantierul creației literare. Pauza care s-a așternut de cîtva timp nu a zăvorît noianul amintirilor poetului și ale mamei sale. Ecaterina Popescu, valoroasă membră a corului „Cîntarea României” și chipul poetului îmi redeșteaptă amintiri cu putere de real și în prezent. Ariile muzicale ale solistei de ieri coboară și astăzi, așa precum se tălăzuiesc versurile calde ale fiului, poetul N. Bogdan, care din tinerețe a încălecat Pegasul, simbolul inspirației poetice.

Evoc unele reminiscențe cald-afective. Într-o noapte tîrzie cu viscol mi-a răsărit în față chipul subțire, înalt și delicat al lui N. Bogdan, calm și ponderat pe care îl rugasem nu de mult timp să scrie cîteva strofe despre Corul centenar „Cîntarea României”. Solicitasem aceasta și altor condeieri, foști elevi de-ai mei. Singurul Nicolae Bogdan, fostul elev de la liceul Ienăchiță Văcărescu, nu a ezitat, a purces drept înainte, alcătuiind cîteva strofe de neuitat pe care le-am onorat în anul 1974, cu prilejul centenarului corului, la începutul lucrării de muzicologie „Pagini din istoria muzicii corale din Tîrgoviște”.

„Aici a fost „Cîntarea României”
Ce povestea de Mircea și Mihai
Dar și de mult îndolierea gliei,
Doinire murmurată, fără grai.

Acum alt cor, prin vremuri neîntrecut,
Îți preamărește falnicul avînt.
O treaptă luminoasă de-nceput
Chezaș înfăptuirilor ce sînt”.

Făurarul acestor versuri era un falnic brad, drept, mîndru, doborît de un trăsnet — o mașină i-a tăiat firul vieții — tragedie de care cu toții ne-am cutremurat. Așa a vrut destinul ineluctabil care a rînjit

*) Cu ocazia cercurilor literare „Al. Vlahuță” și „Cicerone Theodorescu”, reunite pentru comemorarea poetului-jurist N. Bogdan (20.III.1976), la 6 luni de la fulgerătoare moarte.

satanic pentru unele valori literare Tot așa de tragice au fost : poetul Labiș mort la 21 de ani călcat de un tranvai, dramaturgul Mihail Sebastian zdrobit de o mașină, poetul belgian Emil Verhaeren care a protestat contra cotropitorilor germani, un tren — mișcarea puternică și rapidă a vremurilor — l-a prins și zdrobit iar soarele n-a mai sărutat „miinile sale palide“.

Poetul-jurist Nicolae Bogdan, victima unui atac din senin, a lăsat goluri prin faptul că el ca și toți poeții au o fărîmă de necunoscut și imponderabil, pe care au căutat-o și definitivat-o în laboratorul de creație literară, plină de văpaia care arde în vine pentru prezent și posteritate.

El a încercat prin nestăvilita sa forță de creație să plăsmuiască prin slove ceea ce un pictor încearcă să facă cu tonuri și culoare. Absolvent al liceului „Ienăchiță Văcărescu“ din 1945, a absolvit facultatea juridică, astfel că, în perioada 1955—1957, îl găsim procuror anchetator penal la Procuratura Ploiești ; în perioada 1957—1959, procuror la Procuratura orașului Pucioasa ; în 1959—1970, judecător la Tribunalul Dimbovița ; în perioada 1970—1972, președintele judecătorei Titu, iar în perioada 1972—19 septembrie 1975, avocat în Colegiul de avocați Tîrgoviște.

S-a reliefat prin o serie de lucrări pe care le-a publicat și a colaborat la o serie de reviste. — Revista „România literară“ nr. 12 din 21 martie 1974 scrie : „Cu ocazia Festivalului de poezie patriotică «Moștenirea Văcăreștilor», desfășurată sub egida Comitetului pentru cultură și educație socialistă al județului Dimbovița, s-a deschis la biblioteca municipală din Tîrgoviște, unde a avut loc, vernisajul unei expoziții a cărții de poezie „Ritmuri contemporane“. Cu acest prilej, premiul de poezie „I. Văcărescu“ a fost decernat poetului Nicolae Popescu-Bogdan“.

În 1975, i s-a acordat premiul I pentru creația poetică la cea de a VII-a ediție a festivalului „Moștenirea Văcăreștilor“. Cu același prilej, o mențiune a fost atribuită lui Horia Cergău.

Au rămas trei documente valoroase : Poeme vol. I, Poeme vol. II. Poezii și articole istorice publicate în reviste. Nu se poate da uitării poezia „Scinteia“ publicată în „Flamura Prahovei“ la 19 august 1956. Pentru organul de largă respirație al țării și al patriei poetul are cuvinte de glorie.

Un sfert de veac s-a scurs din ziua-n care
Din închisori de biciuiri burgheze
S-a înălțat îndemn de răzbunare
„Scinteia“ strălucind pe metereze

Era atunci o foaie-mpăturită
Cu două-trei articole de foc
Și o citeau cu fruntea-mbrobonită
Sondorii strînși, tăinuți în tainic loc

O cîntau minierii-nfund de mine
Și topitorii-n margini de cuptoare,
O fluturau greviști, piața plină
Sub vâpăieli de foc ucigătoare
Cu fiecare an o nouă luptă
„Scînteia“ a-ndrumat spre noi victorii
A cucerit redută cu redută
Căci o purtau, făclie, muncitorii.
Iar astăzi cînd din zare pînă-n zare
Ea lumniează noua noastră viață,
E dintre arme, arma cea mai tare
ce știe-n luptă să ne dea povață.

Poetul, fiind membru al Cenaclului literar, numit pe atunci „Gri-gore Alexandrescu“ a recitat poezia „**Popor al meu**“ care a fost publicată în ziarul „**Dîmbovița**“ la 24 februarie 1968.

Pentru poporul românesc care a reînviat cu putere și a urcat cît mai sus, cuvintele — slove din această poezie sînt memorabile.

Popor al meu cu brațe de oțel
Aceleași versuri azi mă înfioară
Și fiecare cîntec e un țel
Și fiecare murmur o vioară
Din munții-nalți, cu pletele cărunte
Caval de ape zburdă pe cîmpii,
Din florile, covor de gînd, mărunte.
Covor al meu, puternic reînvii,
Din cumpăna fîntîinii înălțată
Stingher, spre cer cu nori vălătucind
Din fumul caselor cu chip de fată
Popor al meu, te simt prin veac suind

Elogierea cîntecului românesc este un cîntec de sens și faptă. Și de aceea el alcătuiește „**Odă cîntecului românesc**“ publicată în suplimentul „**Dîmbovița**“, la 30 decembrie 1969.

Cîntec născut din soborul
Clopotelor de la oi,
Cine îți cunoaște dorul
Cine te-a zidit în noi ?

Cîntec adunat pe lună
Sus, în-naltul cerului,
Cine, strop de voie bună
Te-a ivit din gîndul lui ?

Cîntec plin de sens și faptă
Răsărit pe fir de crin

Cu privire înțeleaptă
Ni te dăruie-n suspin?

În ziarul „Dimbovița” la 30 ianuarie 1971, îi apare poezia „Patria” pentru care poetul închină versuri dogoritoare, amintiri ale supremului legământ al fiecărui cetățean.

Mi-i patria puternică, o simt
În brațul care stînca-n văi prăvale
În codri de aramă și argint
În stupii marilor hidrocentrale.

Mi-i patria căuș de amntiri
Bucoavne vechi purtate peste vremuri
Victoria ne-nfrîntelor oștiri
La Mărășești. Rovine, Războieni

Mi-i patria izvor, țîșnind din soare
Mlădiță viguroasă de stejar,
Mă umplu clar în dalbele-i pridvoare
De năzuințe vii, iubire, har

Mi-i patria supremul legământ
Fiori de stea în fiecăre cuvînt.

Trăirea arzătoare a poeziei sale evidențiază nu numai cunoaștere, ci și un sentiment și emoția personală ce-i încălzește inspirația și înalță sufletește pe cetitorii săi.

În decursul vremii, poetul-jurist Nicolae Bogdan a publicat o serie de articole legate de istorie și de arheologie demne pentru figura sa de cunoscător și al altor probleme.

Iată o serie de publicații istorice apărute :

a) Letopisețul dimbovițean. Tîrgoviștea condusă de magistrați (în „Dimbovița”, 1969).

b) Tudor Vladimirescu și clăcații dimbovițeni, în ziarul „Dimbovița”, 1976.

c) Case vechi tîrgoviștene, în „Dimbovița”, 1969.

d) Case vechi tîrgoviștene, partea a II-a, în ziarul „Dimbovița” 1969.

e) Un document despre situația socială din Țara Românească în ajunul mișcării revoluționare din 1821, în colaborare cu T. Cernău.

Nicolae Bogdan, poet de o rară delicatețe sufletească dar de o discreție dusă pînă la timiditate, a păstrat într-un carnet o parte din mărturisirile frământărilor sale interioare, fără să le încredințeze luminii tiparului. Exigent cu el însuși, a considerat — probabil — că n-a atins punctul în care creația poetică să devină artă nemuritoare, după cum însuși afirmă în poezia „Preludiu” :

„Am obligații, da, pentru viață și moarte !,
Obligația de a șlefui cuvintele, de a păstra
Diamantul sufletului pentru nemurire,
Și dacă acestea nu mi se-ngăduie,
Am obligația tăcerii supreme“.

Și totuși din paginile carnetului „Poeme“, vol. II, se desprinde un suflu liric, autentic, expresia unor stări sufletești profund trăite, dar spuse în șoaptă.

În cadrul naturii, uneori, peisaj învăluit într-o tristețe zîmbitoare, alteori luminat de „Stelele“ (care) „sînt clipe străine pe catifeaua nopții din suflete“.

Tema iubirii constituie un leit-motiv. Imaginea iubitei nu are contur precis, ci este estompată pînă în nostalgia unei fericiri pline de miracol, de așteptare și de temere. Dar aspirația poetului rămîne neîmplinită, fericirea visată nu-și găsește un punct mai apropiat de existența reală, ci rămîne în lumea iluziilor și a amintirilor.

Știam că apusurile

Știam să apusurile dor
Și de aceea le-am privit de departe
Ochi de noapte
Cu luminile lor
Se pierd în ceața
profilată pe suflet
Chem lîngă mine amintirile,
Tăinuim ca odinioară
Despre chipul de vraje,
Zorile se ivesc,
Apoi nopțile,
Mai ales nopțile
Cu regretul zborului frînt.
Aș voi
Ca acest ultim apus
Măcar,
Să nu doară.

Latura pictural stilistică se vedește în propoziții frînte într-o aparență de versificație, în care imaginea este adeseori condensată într-o singură metaforă : „ochii de noapte“, „ceața profilată pe suflet“, „sărutul-ghiocel înflorit“, „hlamide de aer“. Unele locuri comune în în-lănțuirea imaginilor ar fi fost desigur înlăturate, dacă poetul ar fi avut răgazul să-și mai răsfoiască manuscrisul.

Dar chiar fără șlefuirile necesare, din versurile regretatului poet, „Poemele I“ și „Poemele II“ țîșnesc „Sclipiri diamantine“.

Poetul a cîntat victoriile partidului, bogățiile poporului, frumusețile patriei, slujind, în același timp, atît literatura cît și știința dreptului, căutînd să separe lumina de întuneric și adevărul de minciună. A fost atras de arheologie și de istorie, însă dintre toate, poezia îi era harfa dragă, căutînd s-o acordeze la realitățile social-politice. Versurile sale pulsează de viața adevărată, de o sevă plină de prospețime cu reminsențe la istoria prezentului și a culturii universale.

A fost un element activ și constructiv alături de toți ceilalți membri ai cinaclului țirgoviștean, aducînd o contribuție prestigioasă la întărirea renaclurilor literare, a participat la diferite brigăzi științifice în județul Dîmbovița și a luminat poporul în lumina tezelor elaborate de partid.

Așa cum a iubit viața pe care a cîntat-o și ar fi trebuit să o trăiască din plin, un destin implacabil, acel „*fatum inexorabile*“ l-a smuls concetățenilor săi. S-ar fi cuvenit să vadă și azi și mîine cupola albastră a cerului spre care privea, dacă ziua funestă nu i-ar fi închis ochii, transformîndu-i fața devnită rigidă și cafenie ca lutul.

Ar fi de dorit ca lucrările literare și istorice ale juristului-poet N. Bogdan să fie culese și redade într-un volum tipărit, în semn de omagiu postum.

Dispărut fizicește dintre noi memoria poetului-jurist Nicolae Bogdan, trăiește și va trăi multă vreme.

Victor BRÎNDUȘ — profesor